AFGANİSTAN'DA KURTLAR VADİSİ DİZİSİ VE MODERN HALK MASALI KAHRAMANI OLARAK POLAT ALEMDAR*

TV Series The Valley of Wolves in Afghanistan and Polat Alemdar as a Modern Folk Tale Hero

Doç. Dr. S. Serpil AYDOS**

ÖZ

Kurtlar Vadisi dizisi Afganistan'da Tolo TV'de "Wadi Gurgha" adıyla yayınlanmış, kadınlar ve çocuklar da dahil Afgan toplumu tarafından çok büyük bir sevgiyle karşılanmıştır. Bu çalışmada günümüzde modern anlatı biçimleri olan dizilerin bir halkın kolektif duygu dünyasında ne ifade edebileceğini ve birinci sözlü kültür ürünlerinin yapı ve kodlarını kullanmalarının bu noktadaki önemini göstermek amaçlanmıştır. Bu nedenle *Kurtlar Vadisi*'nin ve kahramanı Polat Alemdar'ın Afganistan'da neden bu ölçüde sevildiği sorusu üzerinde durulmuştur. Bu soruya yanıt bulmak için, 01-15 Temmuz tarihleri arasında Kabil merkezde 90'ı erkek, 39'u kadın *Kurtlar Vadisi* izleyicisi toplam 129 kişiye dizinin senaryosu ve kahramanları hakkındaki fikirlerini irdeleyen açık uçlu 12 soru sorulmuştur. Çalışmada nitel analiz yöntemlerinden "betimsel analiz" yöntemi kullanılmış, toplanan veriler belirli temalara göre özetlenip yorumlanmıştır. Tarihinde emperyalist müdahaleler, katliamlar, suikastlar, kan davaları olan Afganistan'ın halkı bugün de benzer koşullarda yaşamaktadır. Bu nedenle Polat Alemdar ve arkadaşlarının masalsı ve kimi zaman olağanüstü mücadelesi Afgan izleyiciler için örnek ve umut olmuştur. İzleyicilerin neredeyse tamamı kendi ülkeleri için de Polat Alemdar gibi bir kahramanın olmasını istemektedir. Çok azı onun yalnızca bir film kahramanı olduğunu ve gerçekte böyle bir kahramanın olamayacağını belirtmiştir. Erkek izleyiciler Polat Alemdar'ı izlerken çoğunlukla kendilerini onun yerine koymuşlar ya da ona yardım etme isteği duymuşlardır. Kadın izleyicilerin erkekler gibi kendilerini Polat Alemdar'la özdeşleştirmedikleri anlaşılmaktadır. Ancak Polat Alemdar'ın mücadelelerinin kadın izleyicilere de tıpkı erkek izleyiciler gibi mutluluk ve umut verdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Kurtlar Vadisi, Afganistan, mitik kahraman, televizyon, sözlü kültür.

ABSTRACT

The Valley of Wolves has been broadcasted on TOLO TV in Afghanistan and it attracted a considerable interest among Afghan people including kids and woman. This study aims to show the importance of the TV series as modern narrative forms in the collective emotion world of a society and, also the importance of using the structure and codes of primary orality products at that point. For these reasons, this study focuses on why Afghan people love *The Valley of Wolve*s and its hero Polat Alemdar so passionately. In order to find answers to this question, we reached *The Wolves of Valley* audiences of 90 males and 39 females in Kabul center between July 1-15, 2017. Twelve open-ended questions including brief information about the viewers and their ideas about the scenario and heroes of the series have been asked to 129 people in total. In the study, "descriptive analysis" method was used as the qualitative analysis methods and the data were summarized and interpreted according to certain themes. Imperialist interventions, feuds, massacres and assassinations are prominent in the history of Afghanistan. The people of Afghanistan live in similar circumstances today. For this reason, the epic and sometimes outstanding struggle of Polat Alemdar and his friends has been an example and hope for the Afghan audience. Almost all of the viewers want to have a hero like Polat Alemdar for their own country. Few viewers stated that he is only a TV hero and that there is no such hero in real world. Most of male viewers say while they watch the series, they identify themselves with Polat Alemdar and, feeling a desire to help him. On the other hand, female viewers do not identify themselves with Polat Alemdar. However, it is understood that, the struggle of Polat Alemdar helped them feel happy and hopeful.

Key Words

The Valley of Wolves, Afghanistan, mythic hero, television, oral culture.

---

* Geliş tarihi: 17 Nisan 2018 – Kabul tarihi: 9 Mart 2019
Aydos, S. Serpil. "Afganistan'da Kurtlar Vadisi Dizisi ve Modern Halk Masalı Kahramanı Olarak Polat Alemdar" Millî Folklor 121 (Bahar 2019): 81-94

** Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara/ Türkiye, serpilaydos@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3869-4637

Giriş

Yapımcılığını Osman Sınav'ın yaptığı, *Kurtlar Vadisi* dizisi Türkiye'de 2003 yılında Pana Film imzası ile Show TV'de yayınlanmaya başlamıştır. Türkiye'de yayınlandığı süre içinde dizi çok yüksek izlenme oranlarına ulaşmış, bu başarıda olay örgüsü ve ülke gündeminin örtüşmesi oldukça etkili olmuştur (Gültekin 2006:11). Dizide Ali Candan adlı kişinin (sonradan kimlik değiştirerek Polat Alemdar adını alır) devletin gizli bir örgütü olan KGT'nin (Kamu Güvenlik Teşkilatı) yöneticisi ile birlikte organize ve uluslararası ayakları olan bir mafya yapılanmasına karşı verdikleri mücadele anlatılmaktadır. Ali Candan (Polat Alemdar) görünüşünü ve kimliğini değiştirerek mafyanın içine sızar ve mafyaya özgü suç ve şiddet içeren yöntemlerle bu yapıyı çökertmeye çalışır. Ülkesi adına hayatını adadığı bu görevi için kimliğinden, ailesinden ve çok sevdiği kız arkadaşından vazgeçmek zorunda kalır.

Kurtlar Vadisi dizisi[1] Afganistan'da Tolo TV'de *Wadi Gurgha* adıyla yayınlanmaya başlamış, kadınlar ve çocuklar dâhil olmak üzere Afgan toplumu tarafından çok büyük ilgiyle karşılanmıştır. Öyle ki Kabil'deki pazarlar dizinin kahramanlarının fotoğraflarının olduğu ürünlerle dolmuştur ve bu ürünler çok talep görmüştür.[2]

Bu çalışmada günümüzde modern anlatı biçimleri olan dizilerin bir halkın kolektif duygu dünyasında neler ifade edebileceğini ve sözlü kültür ürünlerinin yapı ve kodlarını kullanmalarının bu noktadaki önemini göstermek amaçlanmaktadır. Buradan hareketle *Kurtlar Vadisi*'nin ve kahramanı Polat Alemdar'ın Afganistan'da neden bu ölçüde sevildiği sorusu üzerinde durulacaktır. Bu olguda iki ülke arasındaki dinî benzerlik ve kültürel yakınlık etkili olmuşsa da çalışma kapsamında asıl etkenin Afganistan'ın uzun süredir içinden çıkamadığı şiddet ve savaş ortamı nedeniyle halkın dizideki gibi -kendilerininkine benzer sorunlara karşı mücadele veren- bir kahramana ihtiyaç duyması olduğu ileri sürülmektedir. Ancak *Kurtlar Vadisi*'nin ülkede bu kadar çok sevilmesinin tek nedeni bu değildir. *Kurtlar Vadisi* dizisi sözlü kültür anlatıları olan masal ve destanların kimi kodlarını ve motiflerini barındırmaktadır. Mitoslardan evrilen ve ritüeller ile arketiplerin değişmiş, dönüşmüş biçimlerini yapısına taşıyabilen masallar, anlatısal süreklilik nedeniyle modern zamanın anlatıları olan film ve dizilerde yeniden yorumlanmaktadır. Mitler ve masallar günümüze kadar çok sayıda film için oldukça önemli kaynaklar olarak popüler sinemanın ve televizyon izleyicisinin seyretme hazzını tetikleyen unsurlar olmuşlardır (Tunalı 2017:362-364). Dolayısıyla dizinin Türkiye'de olduğu gibi Afganistan'da da insanların büyük beğenisini kazanmasında bu olgunun önemli bir diğer faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Savaşlarla harap hâle gelen Afganistan hem dünyanın en önde gelen afyon üreticisi ülkesi hem de bu silahlı gruplarla korunan illegal bir ulaşım ve pazarlama koridoru hâline gelmiştir. Bu durum savaş baronlarının kaynak taleplerinin ve Afgan halkının yaklaşık 20 yıldır savaşın harap ettiği bir ülkede hayatta kalabilme mücadelesinin sonucudur (Rubin 2000:1790). Afganistan halkı uzun yıllar boyunca böyle bir savaş ve şiddet sarmalının ortasında yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır. Popüler kültür ürünleri olarak diziler ve bunların kahramanlarının Afgan toplumu açısından işlevi tam da bu noktada ortaya çıkmakta-

dır. Stuart Hall popüler kültür ürünlerinin ne sadece egemen anlamlandırmaların yukarıdan dayatılmış hâli, ne de yalnızca bunlara karşı gerçekleştirilen direniş hareketleri olduğunu belirtir. Popüler kültür bu dönüşümlerin üzerinde işlediği zeminin ta kendisidir. Ona göre bu ürünlerin salt manipülatif nitelikte olmamasının nedeni sahte cazibe ve çarpıtmaların yanı sıra, halkın içinde kendini bulabildiği bildik deneyimler ve tanımları yeniden oluşturmaları, kabul etme ve özdeşleşme öğelerini de içlerinde barındırmalarıdır (1998:443). Bu bağlamda değerlendirildiğinde *Kurtlar Vadisi* dizisinin toplumdaki erkek egemen bakış açısını ve şiddetini pekiştirip normalleştiren diliyle egemen ataerkil değerleri yeniden ürettiğini, fakat aynı zamanda dünya siyasetindeki hegemonik güçlerin müdahalelerine karşı da bir direnişi içerdiğini öne sürebiliriz. Diğer diziler gibi *Kurtlar Vadisi* de müdahale edemedikleri ve söz sahibi olamadıkları zor yaşam koşulları içinde Afgan halkının yaşamlarını anlamlandırmalarına, geleceğe dair umutlanmalarına hizmet etmektedir.

Tüm bunlardan hareketle çalışmada modern bir halk kahramanı olarak Polat Alemdar figürünün Afgan halkı için ne ifade ettiği ve onun verdiği savaş ile kendi koşulları arasında nasıl bir yakınlık kurdukları ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Bu amaçla dizi hakkında hazırlanan açık uçlu sorular 01-15 Temmuz tarihleri arasında Kabil merkezde 90'ı erkek, 39'u kadın, toplam 129 *Kurtlar Vadisi* izleyicisine sorulmuştur. Tercüman aracılığıyla sorular izleyicilere Darice yöneltilmiş, alınan cevaplar Türkçe'ye çevrilmiştir.[3] Çalışmada "betimsel analiz" yöntemi kullanılmıştır. "Betimsel analiz" insanların olaylara ne tür anlamlar yüklediğini ve bu olaylara yönelik öznel bakış açılarını keşfetmeyi amaçlayan bir nitel araştırma yöntemidir (Özdemir 2010:326). Bu analiz veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin sınıflandırılmasıyla ortaya çıkan temalara göre özetlenmesini ve yorumlanmasını içermektedir. Ayrıca araştırmacı görüştüğü bireylerin duygu ve fikirlerini çarpıcı biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntıları sık sık kullanabilmektedir (Özdemir 2010:336). Bu nedenle Afgan izleyicilerin diziye yönelik düşüncelerini en iyi şekilde analiz etmek ve okuyucuya en etkili şekilde yorumlayıp özetlemek için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. 129 izleyiciden 52'si isim vermemeyi tercih ettiğinden, çalışmada herhangi bir karışıklığa yol açmamak için isim vermeyen izleyiciler K.İ.1 (Kadın İzleyici 1), K.İ.2, E.İ.1 (Erkek İzleyici 1), E.İ.2… şeklinde kodlanmıştır. Ayrıca isimlerinin yanında parantez içerisinde sırasıyla yaş ve meslekleri belirtilmiştir. İzleyiciler arasında az sayıda da olsa yaşını ya da mesleğini belirtmeyenler olmuştur.

Modern Mit ve Öykü Anlatım Aracı Olarak Televizyon

Televizyonun bir hikâye ve mit üretme aracı olduğunu öne süren yaklaşımlar daha çok onun sözlü kültürle ilişkilendirildiği noktadan hareket etmektedirler. Bu ilişkiyi Walter Ong, birinci ve ikinci sözlü kültür kavramlarıyla açıklamaktadır. Ong, yazı ve matbaa kavramlarının bilinmediği, iletişimin yalnızca konuşma dilinden oluştuğu kültürleri "birinci sözlü kültür" olarak tanımlar. İletişimin televizyon, telefon, radyo gibi elektronik araçların devreye girmesiyle önce yazı ve metinden çıkıp sonra konuşma diline dönüşmesiyle gerçekleştiği kültürü ise "ikinci sözlü kültür" olarak tanımlar (Ong 1999:24). Ong'a göre topluluk duygusunu geliştirmesi, yaşanan anı

odaklaması ve sözlü kalıpları kullanmasıyla "ikinci sözlü kültür" "birinci sözlü kültür"e önemli ölçüde benzemektedir. Fakat temelini yazı ve matbaa oluşturduğu için daha amaçlı ve bilinçlidir. Ayrıca bir araya getirdiği dinleyici topluluğu birincil sözlü kültürdekinden kat kat fazladır (Ong 1999:161).

George Gerbner, televizyon ile hikâye anlatımını doğrudan ilişkilendiren bir diğer düşünürdür. Gerbner hikâye anlatımının uzun bir süre yüz yüze olduğunu, kabile tipi yaşamda hikâye anlatımı ve ritüellerin insanların ortak kültürlerini hatırlamalarına olanak sağladığını belirtir. Endüstri devrimi ve matbaayla birlikte hikâye anlatımının endüstrileşmesi olgusu hızlanmış ve hikâyeler o zamana kadar sıkıca korunan zaman, mekân ve statü sınırlarını aşmaya başlamıştır. Elektronik devrimle birlikte basım kaynaklı kültür istilaya uğrarken, televizyon kabile kökenli hikâye anlatımının yeni yüzü olmuştur. Gerbner'e göre televizyonun endüstri öncesi kabile dini ile ilişkisi basımla ilişkisinden daha çoktur ve bu nedenle diğer kitle iletişim araçlarından farklıdır. Her şeyden önce kabile toplumlarına benzer şekilde ritüelseldir; insanların çoğu programa göre değil, saate göre televizyon izler. Dünya üzerinde çok sayıda insan uzun süre televizyon izler ve bu kültür içinde yetişir (Çığ 2006:25-28).

Televizyonun günümüzdeki toplumlarda öykü anlatma ve mit üretme aracı olduğunu ileri süren Yusuf Kaplan'a göre de öykü anlatma sanatı ve mit üretimi çağdaş toplumlarda yok olmamıştır. Televizyonun hayatlarımıza girmesiyle bunlar yeni boyutlar kazanmıştır (Kaplan 1992:92). Kaplan'a göre de televizyonun çalışma biçimi ilkel toplumlardaki mitleri andırmaktadır. Televizyon kendine özgü formatlarla öykü anlatırken ilkel toplumlardaki halk masallarının kullandığı yöntemleri kullanmaktadır (Kaplan 1992:84). Erol Mutlu ise doğrudan televizyon dizileri ve halk masalları arasındaki bağlantıdan söz eder. Ona göre bu diziler halk masallarının günümüzdeki modern versiyonları gibidir. Matbaanın sağladığı çoğaltım olanaklarıyla halk masalları giderek ortadan kalkmıştır. Halkın katılımıyla oluşan masalların yerini bireysel masalcılar alır. Bu süreç sinema, radyo ve televizyonun gelişmesi ile daha da billurlaşır. Ancak bu olgular masalları insanların ihtiyaç, arzu ve beklentilerini, tutkularını ifade ettikleri iletişim biçimleri olmaktan çok alınıp satılabilen metalar haline dönüştürür (Mutlu 2008:258).

Yukarıda bahsedilen sözlü kültür ve medya ilişkisi göz önünde tutularak Türkiye'de yayınlanan televizyon dizilerini, ikinci sözlü kültürün masal anlatıcıları olarak değerlendirilen akademik çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Neslihan Demirkol (2005) *Ekmek Teknesi* dizisini, Mehmet Çevik (2015) *Kurtlar Vadisi*, *Karadayı*, *Behzat Ç* gibi dizileri, Mehmet Emin Bars (2018) *Aynalı Tahir*, *Deli Yürek*, *Memoli* ve *Kurtlar Vadisi* dizilerini halk masalları ya da destanlarla ortak özellikleri bağlamında ele alıp değerlendirmişlerdir. Bahsi geçen çalışmalarda ele alınan *Ekmek Teknesi* ve *Deliyürek* dizilerinin bu çalışmaya da konu olan *Kurtlar Vadisi* diziyle ortak özelliği üç dizinin de yapımcılığını ya da yönetmenliğini Osman Sınav'ın yapması, senaristleri arasında da Raci Şaşmaz ve Bahadır Özdener'in olmasıdır. Bu çalışma da dâhil, bahsedilen diğer çalışmalar da göstermektedir ki bu isimlerin bir araya gelip yaptıkları dizilerde bilhassa halk masallarının

kimi özellikleri ile birinci sözlü kültürde kullanılan mitsel anlatıların bazı unsurları bilinçli olarak kullanılmaktadır. Birkaç örnek vermek gerekirse; Neslihan Demirkol incelemesinde *Ekmek Teknesi*'ndeki Nusret Baba karakterinin "sözlü kültürün olumladığı özellikleri taşıyan bir destan, masal, halk anlatısı kişisi özelliğini çağrıştırdığını", dizide "ad verme" geleneğinin tipik bir uygulamasının görüldüğünü, karakterlerin adlarının kişilikleriyle örtüştüğünü ve "Heredot Cevdet" karakterinin tam bir hikâye anlatıcısı olduğunu belirtmektedir (Demirkol 2005:6-9). Mehmet Çevik ise halk hikâyeleri ve televizyon dizileri arasındaki benzerlikleri uzun anlatılar olmaları, duygu yoğun anlatımın olduğu yerlerde müzik kullanımı, kalıplaşmış girişler, anlatım sırasında aralar verilmesi (yatılacak yer / reklam), izleyicinin ya da dinleyicinin gösterdiği reaksiyona göre dizinin ya da hikâyenin seyri ya da süresinin değişmesi ve izleyicinin kahramanlarla özdeşim kurarak kurmaca olan anlatıya gerçek reaksiyonlar göstermesi olarak belirlemiştir (Çevik 2015:37-43). Mehmet Emin Bars ise çalışmasında eski Türk destanlarında yer alan kahramanlara danışmanlık yapan "bilge devlet adamı" ya da "aksakallı" tipinin önemli bir yardımcı kahraman olarak dizilerdeki karşılıklarını incelemiştir. *Deliyürek* dizisinin baş aktörü olan Yusuf Miroğlu'nun bilgesi Kuşçu, *Kurtlar Vadisi*'nde Polat Alemdar'ın bilgesi ise Ömer Baba'dır. Ömer Baba âdeta günümüzün Korkut Ata'sıdır (Bars 2018:123-127). Erol Aksoy ise *Kurtlar Vadisi* dizisinin destanlarla ilişkisi üzerine doğrudan bir makale kaleme almış ve Polat Alemdar'ın Türk destanlarındaki "alp" tipiyle çok sayıdaki benzerliğini ortaya koymuştur. Aksoy makalesinde destanlardaki kahramanların *kırk yoldaşlar*'ının benzeri olarak Memati ve Abdülhey'den, Türk destanlarındaki danışman tipi olarak Aslan Akbey'den, tıpkı destanlardaki "ad verme" olgusundaki gibi devlet adamı olan Aslan Akbey'in "Polat" adını vermesinden ve başka birçok benzerlikten söz etmiştir (Aksoy 2014:68-70). Tüm bu çalışmalar genelde dizilerin özelde ise *Kurtlar Vadisi*'nin birinci sözlü kültür anlatıları olan mit, masal ve destanlardan ne ölçüde yararlandıklarını şüpheye yer bırakmayacak şekilde ortaya koymaktadır.

Afganistan'da Mitik Kahraman İhtiyacı ve Polat Alemdar

Amstrong en güçlü mitlerin aşırılıkları konu edenler olduğunu söyler. Bu mitler bizi yaşadığımız deneylerin ötesine geçmeye zorlarlar. Bilinmeyenlerle ilgilidirler ve üzerinde konuşmak için uygun sözcükleri bulamadığımız şeyleri dile getirirler. Ayrıca mitler laf olsun diye anlatılmazlar; nasıl davranmamız gerektiğini öğretirler bize. İnsanların sezgileriyle algıladıkları bir gerçeğe belirgin bir biçim ve kalıp verirler. Meraklarını gidermek ya da öyküleri eğlenceli olduğu için değil, erkeklerle kadınlar bu güçlü varlıkları taklit etsinler, kendileri de tanrısallığı yaşasınlar diye insanlara tanrıların nasıl davrandıklarını gösterirler (2005:5-6). Psikolojinin ilk biçimi olan mitlerde yeraltı dünyasına inen, labirentlerde yollarını bulan ve canavarlarla çarpışan tanrıların ya da kahramanların öyküleri ruhun gizemli işleyişine ışık tutmuş, insanlara içlerinde kopan fırtınalarla nasıl baş edeceklerini göstermiştir. Koşullar değiştikçe, insanlar ileri doğru attıkları her adımda, mitolojilerini gözden geçirmiş ve onu yeni koşullara uydurmuşlardır (Amstrong 2005:8).

Campbell *The Hore with a Thousand Faces* (1949) adlı eserinde mit yapısını erkek kahraman arketipinin yolculuğuna dayandırır. Campbell'a göre kahraman bir dış macerada iç tekâmül geçirir ve bu nedenle tüm mitolojiler aslında aynı bin yüzlü kahramanı anlatır. Campbell'in bu evrensel yapıyı tanımlamak için kullandığı "monomit" terimi dünyanın her yerinde benzer biçimde ortaya çıkan kahramanın (Jung'un tabiriyle) "arketipsel" yolculuğunu aktarır (Campbell 1949, Yücel 2014'ten). Kahraman bir çoban gibi sürüsü için fedakârlık yapıp hizmet etmek ve ödün vermek ister. Bu fedakârlığa neden olan sorunlar ise sevdiği birinin kaybı, bir nesne ya da sevgilisinin peşine düşmesi olabileceği gibi toplumsal sorunlar ve adaletin tesisi de olabilir (Yücel 2014:12). Kahramanca eylem çoğu zaman kırılgan bir kurbanlaştırmadan, başarmanın güçlü özgüvenine bir yer değiştirmeyi ifade eder. "Geri alma", "iade", "tazminat" ve "intikam" kahramanın başarısı içinde kodlanır ve onun önemini derinleştirmeye hizmet eder (Anker 2005:25).

Kurtlar Vadisi'nin başkahramanı Polat Alemdar'ın hikâyesi bahsedilen mitik arketipsel kahramanın hikâyesine çok benzemektedir. Halkını korumak için kimliğinden, ailesinden ve sevdiklerinden feragat eder. Yeraltına iner, canavarlara karşı savaşmaz belki ama uluslararası suç örgütleriyle, emperyalizmin uzantılarıyla çarpışır. Bunu yaparken birçok kez hayatını tehlikeye atar ama yetenekleri ve inancı sayesinde insanüstü şekilde hayatta kalmayı başarır. Adaletin tesisi için uğraşırken her koşulda intikamını almayı (oldukça fazla şiddet kullanarak) başarır. Yukarıda bahsedildiği gibi, Polat Alemdar ve arkadaşlarının dizide savaştığı suç örgütleri ve bunların emperyalist uzantıları Afganistan halkının da ve hatta Türkiye'den çok daha yoğun bir şekilde yaşamlarında olumsuz etkilerini hissettikleri unsurlardır. Bu, Afgan halkının diziyi ve Polat Alemdar'ı bu denli benimsemesinin en önemli nedenidir. Örneğin *K.İ.24 (23, polis)* "Bu dizi Türkiye'yi ve Afganistan'da oynanan oyunları anlatıyor. Bu yüzden çok seviyorum ve izliyorum." demektedir. *Rohin (20, bilgisayar teknisyeni)* ise "Aynen Türkiye'nin üzerinde oynanan oyunlar maalesef Afganistan üzerinde de oynanmaktadır. Ama bu dizide her şey açıkça ortada değil. Perde arkasında olan bir sürü hikâye daha var." demektedir. *K.İ.22 (22, polis)* "Çok güzel bir dizi. Türkiye'yi çok iyi anlatıyor. Bizim ülkemizde ise bunun gibi olaylar gerçekten de var, bu sebeple izliyorum." demektedir.

Erkek izleyicilerin %95,5'i dizinin kahramanları ve Polat Alemdar hakkında ne düşündükleri sorulduğunda kahramanların rollerini çok beğendiklerini belirtmiş, özellikle Polat Alemdar'ın kahramanlığına vurgu yapmıştır. Kadın izleyicilerin yalnızca %7'si olumsuz eleştiride bulunurken, %85'i dizinin kahramanlarının kişiliklerinden ve oyunculuklardan beğeniyle bahsetmiştir. Örneğin *E.*İ.1 *(30, satış müdürü)* "Polat Alemdar Afganistan'da genellikle çok seviliyor." demiştir. *E.*İ.6 *(25, memur)* ise "Polat'ı herkes sever, herkes onu kahraman bilir." demektedir. Bir diğer izleyici *E.İ.7 (28, polis)* dizinin kahramanlarının mükemmel bir şekilde kendi devlet düşmanlarına tuzak kurduğunu ve Polat Alemdar gibi korkusuz bir kahramanın her devlette olması gerektiğini söylüyor ve ekliyor "Öyle bir kahraman hiçbir dizide görmedim. Her hareketi çok seviliyor." *E.İ.13 (25), E.İ.14 (48), E.*İ.15 *(21, polis),*

*E.*İ.16 *(polis), E.*İ.17 *(22, polis), E.*İ.18 *(22, polis), E.*İ.19 *(36, polis), E.*İ.20 *(22), E.*İ.23 *(23, polis), E.İ.25 (28, polis), E.*İ.26 (24, polis) ve İbadullah *(16, öğrenci)* Polat'ın çok iyi vatansever bir kahraman olduğunu söylüyorlar. Sayıları az da olsa dizinin kahramanlarını eleştirenler de var. Örneğin *Abdul Macit (55, albay)* "Dizinin kahramanlarının oynadıkları roller hiç de uygun değil çünkü aşırı anarşiyi oynuyorlar ve çocuklara kötü örnek oluyorlar." diyor. *Ahmed Ferhad (30, öğretmen)* dizide gerçek manada kahraman olmadığını, hepsinin katil ve suçlu olduğunu bu nedenle hapishanede olmaları gerektiğini söylemiştir. Kadın izleyicilerden *Nazye (22, öğrenci)* ise Polat Alemdar'ın çok yüksek bir egoya sahip olduğunu, herkese hükmetmek istediğini ve kendisini herkesi kurtarmakla sorumlu saydığını söylüyor.

Seger'e göre film izleme sürecinde izleyici gülüyor ağlıyor, kahramanları duyumsuyor ama bu deneyimler film bittiğinde sona eriyorsa, izleyici filmden sonra kahramanı yaşamında deneyim alanına sokmuyorsa kahraman mite dönüşmemiş demektir. Bu tür bir karakter bir hortlak gibi izleyiciyi sık sık ziyarete gelir. Filmdeki kahraman yaşamlarımızdaki bir çelişkiyi, sorunu, çatışmayı çözmek üzere gerçek yaşam koşullarında artık bizimle birliktedir. O yaşamı ve yaşamdaki değerleri anlamlı kılar. İzleyiciden kahramana doğru akıp giden bu yansıma izleyiciyi yeni davranışlara, yeni güdülenmelere yöneltir. Bunun olabilmesi için de kahraman gereklidir; bizim gerçekleştirmeyi hayal ettiğimiz şeyleri o gerçekleştirmelidir (Seger 1990, Büker 2006'dan). Polat Alemdar da Afgan izleyici için böyle bir kahramandır. İzleyicilere 8. soruda "Polat Alemdar'ın filmde çetelere, suç örgütlerine zaman zaman emperyalistlere karşı savaş vermesi size ne hissettiriyor? Ülkenizde böyle bir kahraman olmasını ister miydiniz?" diye sorulmuştur. Bu soruya erkek izleyicilerin %96'sının olumlu yanıt verdiği, birçoğunun ise kendini Polat Alemdar'la özdeşleştirdiği görülmüştür. Örneğin *Peyman (28)*[4] "Kendimi onunla birlikte bu başarılara sahip olmuş gibi hissediyorum. Polat gibi bir kahramanı ülkemizde çok isterim." demektedir. *Tawap (40)* ise "Sanki kendimi sahnede hissediyorum ve onunla birlikte vatanıma hizmet yapıyorum ve böyle kahramanların vatanımda olmasını çok isterim." demiştir. Bir diğer izleyici *Halit Han (19, öğrenci)* "Bana gerçek imanlı bir vatansever, bayrak sever, dinî ve millî değerlere sahip ve onun için mücadele veren bir kahraman olmak hissini veriyor." demektedir.[5]

Görüldüğü gibi özellikle erkek izleyiciler Polat Alemdar'ı izlerken çoğunlukla kendilerini onun yerine koymuşlar ya da ona yardım etme isteği duymuşlardır. Polat Alemdar'ın mücadelelerini izlerken hissettikleri duygu mutluluktur çünkü tam da Seger'in ifade ettiği gibi onların gerçekleştirmek istediği şeyi yaparak yaşamlarını daha anlamlı kılabilmektedir. *Muhammed Alım (44, polis)* adlı izleyici dizinin kahramanlarına sokaktaki çocukların bile özendiğini söylemiştir. *K.*İ.23 *(24, polis)* ise "Herkes Polat ve onun yanındakiler gibi olmak ister. Çok sevilir burada." demektedir.

Ülkede üzerinde Polat Alemdar'ın ve dizinin diğer kahramanlarının resimlerinin bulunduğu materyallerin yoğun şekilde pazarda talep görmesi, izleyicilerin, özellikle de çocukların dizinin kahramanlarıyla kendilerini özdeşleştirmelerine bağlanmaktadır.[6] 9. soruda izleyicilere diziyle ilgili ürünleri satın alıp almadıkları sorulmuştur. Erkeklerin %43'ü aldıklarını,

%57'si ise almadıklarını belirtirken; kadınların %62'si aldığını, %38'i almadığını belirtmiştir. Almayanlar Çin ve Pakistan'da üretildiği için kalitesiz olduğunu ya da ticari fırsatçılık olduğu için almadıklarını ileri sürmüştür. İzleyicilerin bir kısmı da daha çok çocuklar ve gençlerin Polat Alemdar resimli ürünleri aldıklarını, böylece kendilerini onunla özdeşleştirdiklerini söylemiştir. Alanların çoğunluğu çocuklarına, yeğenlerine aldıklarını söylerken, bunların bir kısmı da kendilerini film kahramanları gibi hissettikleri için aldıklarını belirtmiştir.

Amstrong din, şiir ya da müzik gibi mitoloji de ölüm ve yok olma olasılığı yüzünden kapıldığımız umutsuzluk karşısında bize coşku verebilmelidir (2005:7-8) demektedir. Ona göre bunu sağlayamayan bir mit tükenmiş, işlevini yitirmiştir. Mit gerçeklere dayalı bilgi verdiği için değil, etkili olduğu için gerçektir fakat hayatın anlamına yeni bir ışık tutmuyorsa başarısız olmuş demektir. Diğer taraftan eğer bizi zihnimizden ve gönlümüzden geçenleri değiştirmeye zorlar ve yeni bir umut verirse geçerli bir mittir. Afgan halkının mitik bir kahramana ihtiyacı da tam bu noktadan, yani umut vermesinden kaynaklanmaktadır. Afganistan'da politik ve askerî çatışmalar geçim, eğitim sosyal destek ağlarının bozulmasına neden olmuştur. Ayrıca Afgan aileler yaygın yoksulluk, ekonomik durağanlık ve kalıcı şiddete maruz kalmaktadırlar. Bölgedeki hastalıklara ilişkin yapılan akademik incelemeler, travmatik olaylara bağlı olarak yetişkinlerde zihinsel hastalıkların arttığını göstermiştir (Eggerman vd. 2010:72).

Eggerman ve Panter'a göre "direnme" ve "tahammül" bir tür "umut" duygusuna yani güçlüğün eninde sonunda üstesinden gelineceği inancına dayanır. Afganistan'da bu umudun temel dayanağı uzun erimli kültürel değerler setinin üretimi ve sürdürülmesidir (Eggerman vd. 2010:81). Bu çalışmada fantazmatik düzeyde Polat Alemdar figürünün Afgan izleyicilere umut verdiği gözlenmiştir. İzleyicilerin neredeyse tamamı kendi ülkeleri için de Polat Alemdar gibi bir kahramanın olmasını istemektedir. Çok azı onun yalnızca bir film kahramanı olduğunu ve gerçekte böyle bir kahramanın olamayacağını belirtmiştir. Örneğin "Dizi kahramanları ve Polat Alemdar hakkında ne düşünüyorsunuz?" şeklinde ki soruya *Muhammed Nadir (25, öğrenci)* "Zaten dizinin en çok izlenmesinin sebebi bu. Hep çeteleri ve mafyaları halkın istediği gibi vuruyor." demektedir. *Fahim (25)* "Beni şahsen sevindiriyordu ve ümit veriyordu. Her ülkede böyle kahramanlar var ama fırsatı onlara vermiyorlar." demektedir. Polat Alemdar'ın kendisine umut verdiğini söyleyen bir diğer izleyici *Jamal (41, elektrikçi)* ise "Onun bu işleri insanları mutlu eder ve gelecek için umut verir. Ben ülkemizde onun gibi bir kahraman olmak istiyorum." demektedir. *Hasan (42, esnaf)* ise dizi kahramanlarının rollerini çok iyi oynadığını belirttikten sonra "Bizde Polat Alemdar'ı bir kurtarıcı olarak görürüler." demiştir. Kendi ülkelerinde de böyle bir kahraman olmasının çok iyi olacağını belirten *Abdullah (38, şoför)* Polat Alemdar'ın "kahramanların kahramanı" olduğunu söylemektedir. *E.İ.22 (33, hukukçu)* ise "Polat Alemdarın çeteleri çökertmesi gerçekten mükemmel bir şey. Keşke bizim ülkede de böyle bir ekip olsa da devleti ve milleti bu duruma düşürenlere karşı savaş verse, Polat gibi başarılı olsa." demektedir.

Kadın izleyicilerin 8. Soruya verdiği cevaplardan erkekler gibi kendi-

lerini Polat Alemdar'la özdeşleştirmedikleri anlaşılmaktadır. Ancak Polat Alemdar'ın mücadelelerinin kadın izleyicilere de mutluluk ve umut aşıladığı görülmüştür:

K.İ.9 (41, ev hanımı): "Onun tamamen ve her anlamda haklı olduğunu biliyordum ve bu güven beni sevindiriyordu. Keşke oğullarımdan biri Polat gibi olmasını çok istiyorum."

K.İ.7 (25, polis): "Polat Alemdar'ın verdiği savaşlar insana mücadele verme hissi kazandırıyor."

K.İ.4 (19, öğrenci): "Polat Alemdar'ın çetelere karşı, emperyalistlere karşı mücadelesi bana mücadele ve vatanı savunma, bütün ihanetlere karşı mücadele etme hissini uyandırıyor. Şu an itibarıyla bizim ülkemizde de böyle bir vatan evladı lazım."

K.İ.3 (öğrenci): "Film ve dizi olarak değil de gerçekte şu an bizim ülkede böyle kahramana ihtiyaç var. Çünkü şu anki bu ülkenin gidişatı pekiyi değil. Bir sürü hainlerle dolu bu ülke. Her şeyi Amerika'ya satmış bu hainler."

Kahramanın Emperyalizme Karşı Savaşı ve Şiddet

Amerika'nın 1945'ten beri küresel, kültürel, ekonomik ve politik etkisi, sıklıkla eski kolonileştirilen yerlerdeki egemenlikten daha az aşikâr olan ama en az onun kadar yıkıcı olan "neo-emperyalizm" olgusu üzerinden tartışılır (Fouskas vd. 2005:1-2). Amerika'nın Afganistan'daki varlığını da "neo-emperyalizm" kavramıyla açıklamak mümkündür.[7]

Kurtlar Vadisi dizisi bir mafya dizisi olarak lanse edilmişse de dizinin konusunu teşkil eden bu mafya uluslararası ayakları olan ve elde ettiği ekonomik güç ve kurumlar nedeniyle devleti ele geçirmeye çalışan bir mafyadır. Dizinin kahramanı Polat Alemdar'ın mücadelesi bu mafya ve onunla irtibatlı derin devlet yapılanması iledir. Dizi kahramanlarının Amerikan emperyalizmi ile mücadelesi de bu noktada devreye girmektedir. Ülkede gerçekleşen adaletsizlikler ve suçların faillerinin arasında, asıl planlayıcılar olarak Amerikan derin devletinin yetiştirdiği, gayrinizami harp bilen görevliler de vardır.

İzleyicilerin sorulara verdiği cevaplardan Amerika'nın Afganistan'a müdahalelerinin Afgan halkı üzerinde son derece olumsuz bir etki bıraktığı anlaşılmaktadır. İzleyicilerin dizinin senaryosu ve kahramanların verdikleri mücadeleler hakkında ne düşündüklerinin sorulduğunda verdikleri cevapların çoğunluğunda senaryonun Türkiye'de yaşanan olayları, ihanetleri anlattıkları ve kahramanların Amerika ve İsrail'in "pis oyunlarına karşı" haklı bir mücadele verdiği yönünde olmuştur. İzleyicilerin tamamına yakını bu fikirdedir ancak yalnızca %4'ü senaryonun gerçeği yansıtmadığını, gerçekte Türkiye ve ABD'nin müttefik olduğunu belirtmiştir.

Thomson bireyler ve gruplar olarak kimliklerimizin incelikli ve derin yollarla kahramanlarımız tarafından şekillendirildiğini söylemektedir. Eğer düşmanlarımız (ve ruhsal anlatılarımızdaki öteki hainler) bize kim olmadığımız ve kime karşı durduğumuz duygusunu veriyorsa, o zaman bunun tersi olarak kim olduğumuz ve neyin tarafında durduğumuzu da söyler (Thomson TY:1). Polat Alemdar'ın mücadeleleri de Afgan halkı için bu şekilde yön gösterici olmuştur. Örneğin *Rohin (20, bilgisayar teknisyeni)* "Afganistan gibi çakalların dans ettiği bir ülkede Polat Alemdar gibi bir kahramana ihtiyaç var çünkü bu ülke tamamen kargaşa ortamındadır. Bu çakallarla mücadele edecek kahramanlara ihtiyaç vardır." demektedir. *Abdul Rahman (28)* ise

"Polat Alemdar'ın emperyalistlere karşı savaşı çok hoşuma gidiyordu. Ben şahsen emperyalistleri hiç sevmem. Bizim ülkede de var. Keşke Polat gibi biri olsaydı ve dizide değil gerçekte bunları kaldırsaydı." demektedir. Bir başka izleyici *Abdurrahman (40, terzi)* "Afganistan'da şu an gerçek bir kahramana ihtiyaç vardır. Ülke çakallarla dolmuş, bu da Amerika'nın pis siyaseti yüzündendir." demektedir. Bir diğeri *Ziaulhak (30, Arapça öğretmeni)* da benzer şekilde "Afganistan'ın şu anki durumunda yolsuzluklara, hortumculara karşı ve Amerika'nın üzerimizde oynadığı oyunlara karşı bizim de Polat Alemdar gibi bir kahramana ihtiyacımız vardır. Şu an Afganistan Devleti güvenlik kurumları içinde böyle birime ihtiyaç duyulmaktadır." demektedir. *Nasır Ahmed (44, doktor)* ise Amerika'nın "pis siyasetinin" kahramanı olan Gladyo'ya karşı savaşan bu kahramanları severek izlediğini söylemiştir. *Osman (17, öğrenci)* "Amerikalı bir iş adamı vardı. Onunla mücadelesinde yanında olmak isterdim." dedikten sonra böyle kahramanlara çok ihtiyaçları olduğunu söylemiştir. Kadın izleyicilerden *Gülmore (29, öğretmen)* Polat Alemdar'ın çetelere ve emperyalistlere karşı verdiği savaşın kendisine onun gibi bir vatansever olma hissi verdiğini ve şu anki Afganistan şartlarına göre bunun gibi bir insana ihtiyaç duyduklarını söylemiştir.

Dizinin senaryosuna ve olay örgüsüne yönelik sayıları az da olsa farklı düşünen izleyiciler de vardır. Bunlara göre dizi Türkiye'de çekilmiş ve senaryo gereği ABD'ye karşı verilen bir mücadeleyi anlatsa da bu gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü bu izleyicilere göre gerçekte Türkiye ABD ve İsrail ile müttefiktir. Örneğin *Sabur Ahmet (45, esnaf)* "Bence dizinin senaryosu uluslararası siyasi ve askerî kaçakçılık, özellikle uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gündemi göz önünde bulundurularak yazılmıştır. Biraz abartılarak bu senaryo hazırlanmıştır. Çünkü senaryoda Türkiye ABD muhalifi ama gerçekte T.C. ABD'nin her zaman müttefikidir." *Mübeşşir'*e *(16, öğrenci)* göre ise senaryoda tamamen Pantürkizm konu alınmıştır ve Türk milliyetçiliği ön plana çıkarılmıştır. *Mübeşşir* ayrıca "Dizide Türk Halkı'nın Amerika'ya karşıt olduğu gösteriliyor ama siyasi anlamda gerçekte Türkiye Amerikan yanlısıdır." demektedir.

Zehnder ve Calvert bir kişisel travma durumunda toplum çoğu kez kurban adına faillerin tanımlanması ve en uygun şekilde cezalandırılmasını sağlamak için en yüksek ideallerine yakışır şekilde müdahale eder demektedir. Peki, toplum kendisi kurban olduğu zaman onun adına kim müdahale eder? Zehnder ve Calvert'e göre toplumlar bu durumlar için kültürel metinlere sahiptir ve bu metinler kötülüğü yenen ve topluma kendi karanlık dürtülerine nasıl sahip olabileceği konusunda örnek teşkil eden kahramanları içerirler (2004:123). Çağdaş kültürde bu kültürel metinlerin en önemlileri filmlerdir ve filmler arketipik imajların söylem içinde dolaşıma girdiği mecralardır. "İyi" ve "kötü" nün karmaşık boyutlarının kavranış biçimleri sık sık medyada ortaya çıkar. Mitlere dayalı bu hikâyeler bize trajik olaylarla başa çıkabilmemiz için kalıplar verir (Zehnder vd. 2004:134). Jung'un analitik psikolojisinde kazandırdığı *kolektif bilinç dışı* kavramı, "kahraman", "gölge", " anima", "animus", "bilge yaşlı adam" gibi arketipler içerir. "Gölge" arketipi, insanlar kendilerini ve başkalarını korumak için savaştıklarında koruyucu ve yapıcıdır. Ancak insanlar intikam almak ve cezalandırmak için harekete geç-

tiklerinde kötü ve acımasız olur. Erkekler için gölge arketipinin karanlık yanı çatışmayı, gerginliği, egemenliği ve savaşı içerir (Jung 1968, Calvert vd. 2001'den). Polat Alemdar ve arkadaşları "kahraman" arketipini yansıttıkları kadar aynı anda "gölge" arketipini de yansıtırlar. Adaletin sağlanması sırasında uyguladıkları şiddetin yoğunluğu içlerindeki kötülüğü ortaya çıkarır. Dizide cinayet ve işkence kahramanların yaşamının ayrılmaz bir parçası gibidir.

Kurtlar Vadisi'nin Afgan izleyicilerine sorulan sorulardan biri de dizide çok şiddet olup olmadığıdır. Bu soruya erkeklerin % 86'sı, kadınların ise % 95'i "evet çok şiddet var." demiştir. Bunların %51'i bu şiddetin özellikle çocuklar için sakıncalı olduğunu belirtmiştir. Buna karşın erkeklerin %14'ü, kadınların ise %5'i fazla şiddet olmadığını söylemiştir. Görüldüğü gibi izleyicilerin büyük çoğunluğu dizideki şiddeti fazla bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak hainlere karşı bu şiddetin gerekli olduğu, şiddet olmadan savaş olamayacağı, Amerikan filmlerinde daha fazla şiddet olduğu gibi gerekçelerle bu şiddeti meşrulaştırmaya çalışmışlardır. Diğer yandan kaynak kişilerin birçoğunun Afganistan'da zaten çok şiddet olduğu için buna alışık olduklarını ifade etmiş oluşları da dikkat çekicidir.

Örneğin İlyas *(18, öğrenci)* bir aksiyon dizisi olduğu için bu kadar şiddetin olmasını normal karşılamakla birlikte "Ama gerçekte bir ülkede bu kadar silah kullanılırsa maalesef bizim ülkemiz Afganistan gibi olur." demiştir. *Firaz (29, serbest meslek)* ise "Dizinin senaryosu tam olarak bugünkü Afganistan'ın gerçek durumunu yansıtıyor. Neredeyse yüzde yüz Afganistan'da gerçek hayatta yaşanıyor." demektedir. *Abdul Rahman (28)* "Evet çok şiddet vardı ama bence Amerikan filmlerinde daha çok şiddet var." demektedir. *Muhammed Harun (40, subay)* da dizideki şiddeti Amerikan dizilerindekine benzetmektedir. Dizide şiddetin çok olduğunu ama Afganistan'da da çok şiddet olduğu için bunu önemsemediklerini ifade eden izleyicilerin bazıları şunlardır:

K.İ.25 (24, polis): "Dizide çok fazla şiddet var. Fakat bizim buralarda çok olduğu için fazla değil biraz."

K.İ.15 (22, polis): "Evet var. Şiddeti seviyoruz biz. Burada da savaş ve şiddet var."

K.İ.16 (polis): "Şiddet var. Fazla var. Bir savaş ülkesi Afganistanlı olduğum için o kadar da önemli değil."

K.İ.22 (22,polis): "Şiddet çok fazla var fakat burada da şiddet olduğu için pek önemsenmiyor şiddetli olması."

E.İ.6 (25, memur): "Savaş ve bunun gibileri çok severiz. Bilmem savaşta doğup büyüdüğümüz için mi?"

Dizide fazla şiddet olmadığını düşünenlerden bazıları gerçek hayatlarında bundan daha fazla şiddet gördüklerini söylemektedir. Örneğin *A. Basit (19, öğrenci)* "Bence çok şiddet yok. Daha çok şiddeti biz kendi ülkemizde gördük" demektedir. Sayıları az da olsa, dizideki şiddetin yoğunluğunu herhangi bir meşrulaştırmaya gitmeden doğrudan eleştirenler de vardır. Örneğin *Mübeşşir (16, öğrenci)* "Çok fazla şiddet var. Türkiye gibi gelişmiş bir ülkenin böyle şiddet dolu bir dizinin yayınına izin vermesi ayrı bir soru işaretidir." demektedir. *Ahmed Ferhad (30, öğretmen)* ise "Hiç normal bir ortam yok ki. Hep şiddet, adam öldürme, gasp, adam kaçırma, hain yetiştirme. Başı sonu hep şiddet. İnsan böyle bir ortamda kafayı yer." demiştir.

Sonuç

Kurtlar Vadisi dizisinin ve kahramanı Polat Alemdar'ın Afganistan'da

bu denli sevilmesinin nedenlerinden biri de hiç şüphesiz Afgan halkının Türklere karşı duyduğu yakınlık hissidir. İzleyicilere yöneltilen "Bir Türk dizisi olması diziyi izlemenize etki etti mi?" sorusuna %66'sı evet derken %34'ü hayır demiştir. Evet diyenler genellikle Türkiye'nin dost bir ülke olduğunu, Türkleri sevdiklerini, Türk dizilerini çok beğendiklerini, bu dizinin de dost ve Müslüman bir ülkeye ait olmasının kendilerini gururlandırdığını belirtmişlerdir.

Afganistan'da yayınlanan tek Türk dizisi *Kurtlar Vadisi* değildir. Ağustos 2013 tarihli bir haberde ülkede 20'nin üzerinde Türk dizisinin yayımlandığı belirtilmektedir.[8] Bu diziler de beğenilerek izlenmiş olsa da hiçbiri ülkede *Kurtlar Vadisi*'nin yaptığı etkiyi yapmamıştır.[9] Bu nedenle *Kurtlar Vadisi* ve Polat Alemdar'ın ülkede bu denli sevilmesini tek başına Afgan halkının Türklere duyduğu yakınlık ve sevgiyle açıklamak mümkün değildir. Bu sevginin nedeni ülkenin on yıllardır içinden çıkamadığı şiddet ve savaş ortamı nedeniyle Afgan halkının Polat Alemdar gibi bir kahramana ihtiyaç duymasıdır. Afgan toplumunun tarihinde emperyalist müdahaleler, işgaller, kan davaları suikastlar ve katliamlar öne çıkmaktadır. Günümüzde de bu durumun değişmemiş olması Polat Alemdar ve arkadaşlarının masalsı, olağanüstü unsurlar taşıyan mücadelesinin kendileri için örnek ve umut teşkil etmesine neden olmuştur. Modern anlatılarda kullanılan sözlü kültür ürünlerinin kod ve yapıları, kabile toplumlarında olduğu gibi günümüz dünyasında da halkın içinde bulunduğu koşulları anlamlandırması, zorluklara direnme ve tahammül etmesi noktasında işlev görmektedir.

Sözlü kültür ürünlerinde kahramanın varlığı ve özellikleri bir çatışma durumuna ve düşmana bağlıdır. Afgan toplumu için tehdit ve düşman ülkeye sürekli müdahalede bulunan emperyalist güçlerdir. Polat Alemdar yurdu dış düşmanlardan koruyacak mitik kahraman tipinin özelliklerini barındırır. Ülkesi ve halkı için kendini feda eder ve yine ülkesi ve halkı adına düşmandan intikamını alır. Aslında bir kahraman olarak Polat Alemdar tam da Afgan izleyicinin yapmak istediği şeyleri yapmaktadır. Nitekim erkek izleyicilerin birçoğunun kendini onunla özdeşleştirmesi ve kadın ve erkek olmak üzere gene birçoğunun ülkeleri için böyle bir kahramana ihtiyaç olduğunu söylemeleri bu nedenledir.

Polat Alemdar ve arkadaşları dizide Afganistan'dakilere çok benzer yapılara karşı savaş vermektedir. Bu durum, dizideki yoğun eril şiddet diline rağmen, izleyicilerin bu kahramanları çok benimsemesine ve kendilerini onlarla özdeşleştirmelerine neden olmuştur. Polat Alemdar ve arkadaşlarının suç örgütlerine ve emperyalizmin uzantılarına karşı verdikleri mücadelenin izleyicilere umut vermesi, dizideki şiddetin çok yoğun olduğunu kabul etmelerine rağmen bunu "hainlere karşı gerekli olduğu", "şiddet olmadan savaş olamayacağı", "Amerikan filmlerinde daha fazla şiddet olduğu" gibi gerekçelerle meşrulaştırmalarına neden olmuştur. Dahası şiddetin çok olduğunu kabul edenler de etmeyenler de, kendi ülkelerinde şiddet çok fazla olduğu için buna alışık olduklarını belirtmişlerdir.

NOTLAR

1 Kurtlar Vadisi (2003-2007)
Kurtlar Vadisi Terör (2007 yalnızca iki bölüm)
Kurtlar Vadisi Pusu (2007-2016)

2 Ayrıntılı bilgi için bakınız: The violent Turkish drama Afghan children love, 20 Mart 2014, <http://www.bbc.com/news/world-asia-26319970> Erişim: 22.01.2018

3 Afganistan'da bu çalışmayı yürütmemiz için gerekli bağlantıları kurmamıza yardımcı olan Kabil Şehir Polisi'ne insan hakları ve hukuk danışmanlığı görevini yürüten Binbaşı Bahadır Seferoğlu'na teşekkürler.

4 İzleyicilerin tırnak içindeki ifadeleri üzerinde hiçbir değişiklik ya da düzeltme yapılmamıştır.

5 Benzer nitelikte ifadeler çok sayıda olduğundan bir kısmı da aşağıda verilmiştir:
Muhammed Sabir (28, öğrenci): "Polat Alemdar çetelere karşı mücadele verirken çok heyecanlanıyordum. Hainlere karşı savaşı kazandığı zaman çok seviniyordum. Sanki sahnede ben varmış gibi oluyordum."
E. İ.27(26, polis): "Kendimi orda gibi hissediyorum. Sanki ben de bir kahramanım orada. Onun gibi bir kahraman olsam."
E.1.26 (24, polis): "Kendimi Polat'ın yerinde bir kahraman gibi hissediyorum izlerken. O bir dizi fakat onun gibi fedakâr biri lazım."
E.İ.24 (24, polis): "Kendimi bir kahraman gibi hissediyorum izlerken."
E.İ.23 (23, polis): "Polat'ın yaptıklarını izlerken kendimi onun gibi cesur ve kurtarıcı hissediyorum. Bunun gibileri lazım."
E.İ.14 (48): "Kendimi çok mutlu hissediyorum. Kendim ülkemde Polat gibi bir kahraman olmak istiyorum."
Amir (45, mühendis): "Şahsen ben kendim sahnede olduğumu ve onlarla birlikte hak destek vermek istiyordum. Bence Polat gibisi her ülkede olması gerekiyor."

6 Ayrıntılı bilgi için bakınız: "Afghans clamoring for more Turkish TV", 04 Eylül 2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/afghans-clamoring-for-more-turkish-tv-53754> Erişim: 22.01.2018

7 1955'ten başlayarak Sovyetler Birliği Afganistan'a ekonomik ve askeri yardımlar yapmış ve ülkenin önde gelen ticaret ortağı olmuştu. Ülkede binlerce Sovyet teknik ve askerî danışman bulunuyordu. Nisan 1978'e gelindiğinde Afgan komünistleri sol eğilimli ılımlı bir diktatörlüğü askeri bir darbeyle devirmişti. Fakat halkın sosyalizme evrilmesi konusundaki yavaş ilerleme kendi aralarında hizipleşmeye neden olmuştu. Aynı süreçte Müslüman köktendinciler ve kabile gurupları komünistlere karşı bir direniş hareketi başlatmış ve CIA'nin desteğini almışlardı. Amerika'nın "mücahitler"e ilk desteği 25 Aralık 1979'da ki Sovyet müdahalesinden önce, 79 yılının başlarında gerçekleşmişti. Sovyet müdahalesi ise Amerika'nın isyancılara daha çok destek vermesine neden oldu. Amerika yerel grupların uyuşturucu trafiği ve değerli taş ticareti gibi taleplerine göz yumduğu için Afganistan dünyanın önde gelen uyuşturucu üreticisi haline geldi (Prados 2002: 466-469). Ayrıca bu köktendinci savaşçılara verdiği destek sonucu Taliban ve Osama Bin Ladin gibi isyancı savaşçılar ortaya çıkmıştı. Amerika'nın Afganistan'a son müdahalesi de bu isyancıların gerçekleştirdiği 11 Eylül saldırılarından sonra oldu. Gökay'a göre Amerika'nın Afganistan'a saldırı planları gerçekte 11 Eylül saldırılarına cevap olarak yapılmamıştı. 11 Eylül saldırıları yalnızca Amerika'ya Afganistan'a daha kısa süre içinde girme fırsatı vermişti. Afganistan doğal gaz ve petrol açısından stratejik bir bölgede yer alıyordu ve bu bölgede Sovyet kontrolünün çökmesi, Rusya, ABD, Çin hükümetleri ve dev çok uluslu şirketler arasında para ve politika oyununun ortaya çıkması ile sonuçlanmıştı. Satın alınabilir enerjiye engellenmeden ulaşım her zaman ABD'nin başta gelen hedefi oldu ve doğal kaynaklar üzerindeki kontrol hedefi nedeniyle Hazar Bölgesi'ndeki egemenliğini ve kontrolünü korumakta kararlıydı. 11 Eylül'den birkaç gün önce US Energy Information Administration (ABD Enerji Enformasyon İdaresi) Afganistan'ın stratejik coğrafik pozisyonunu belgelemişti: "Merkezi Asya'dan Arap Denizi'ne kadar petrol ve doğal gaz ihracı için potansiyel bir transit rotası"(Gökay 2003:88-96).

8 Ayrıntılı bilgi için bakınız: Türk dizileri Afganistan'ı da fethetti, 30 Ağustos,2013, https://www.cnnturk.com/2013/guncel/08/30/turk.dizileri.afganistani.da.fethetti/7215

9 Ayrıntılı bilgi için bakınız: Kurtlar Vadisi Afganistan!, 28 Ağustos 2013, http://www.radikal.com.tr/hayat/kurtlar-vadisi-afganistan-1148187/

KAYNAKLAR

Afghans clamoring for more Turkish TV, 04 Eylül 2013, <http://www.hurriyetdailynews.com/afghans-clamoring-for-more-turkish-tv-53754> Erişim: 22.01.2018

Aksoy, Erol. "Kurtlar Vadisi-Destan İlişkisi Üzerine" *Turkish Studies – International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic.* (2014: 9/6): 65-75.

Anker, Elizabeth. "Villains, Victims and Heroes: Melodrama, Media, and September 11". *Journal of Communication March,* 2005. International Communication Association.

Armstrong, Karen. *A Short History of Myth.* London: Canongate. 2005.

Bars, M. Emin. "Sözlü Gelenekten Elektronik Döneme Bilgelik Dönüşümü: Irkıl Ata'dan Şahin Ağa'ya". *Millî Folklor* 117 (2018:30): 120-131.

Büker, Seçil. "Kurtlar Vadisi Irak'ta Eksiği Kahraman Dolduruyor" İletişim Kuram ve *Araştırma Dergisi (Kış-Bahar 2006),* Sayı:22.

Calvert, S.,T.Kondla, K. Ertel, ve D. Meisel. "Young Adults' Perceptions and Memories of a Televised Woman Hero". *Sex Roles* 45 (2001:1/2): 31-52.

Çığ, Ünsal. "George Gerbner". *Kadife Karanlık-2*. İstanbul: Su Yayınevi, 2006.

Çevik, Mehmet "Televizyon Dizileri Halk Hikâyelerinin Modern Şekli midir?" *Millî Folklor* 106, (2015: 27):106. 34-46.

Demirkol, Neslihan. "Yeni Köy'e Eski Adet: Masal Anlatan Dizi Ekmek Teknesi" *Millî Folklor* 67, (Güz 2005):5-9.

Eggerman Mark ve Catherine Panter. B. "Suffering, Hope and Entrapment: Resilience and Cultural Values in Afghanistan" *Social Science & Medicine* 71, 2010: 71-83.

Fouskas, V. ve Gökay B. *The New American Imperialism*. Praeger Security International: Connecticut, 2005.

Gültekin, Zeynep. "Irak'tan Önce: Kurtlar Vadisi Dizisi" İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, (Kış-Bahar 2006), Sayı:22.

Gökay, Bülent "The United States Against the World: Oil, Hegemony, and the Militarisation of Globalisation." *11 September 2001: War, Terror and Judgement* ed. Gökay, Bülent ve R.B.J. Walker. Taylor and Francis, 2003. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=200978>

Hall, Stuart. "Notes on Deconstructing the Popular" *Cultural Theory and Popular Culture: A Reader*. Ed. John Storey. Pearson/Prentice Hall,1998: 442-453.

Kaplan, Yusuf. Öykü Anlatma ve Mit Üretme Aracı Olarak Televizyon. Türkçe Çev. Gökçen Kaplan, İstanbul: Ağaç Yayıncılık, 1992.

Kurtlar Vadisi Afganistan!, 28 Ağustos 2013, <http://www.radikal.com.tr/hayat/kurtlar-vadisi-afganistan-1148187/ > Erişim: 09. 02. 2017.

Mutlu, Erol. *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Ayraç Kitabevi, 2008.

Ong, Walter J. *Sözlü ve Yazılı Kültür*, Çev: Sema Postacıoğlu Banon, İstanbul: Metis,1999.

Özmen, Süleyman. *Afgan Aydınlanmasının Mimarı Serdar Mahmud Terzihan ve Anıları,* İstanbul: Türkiye iş Bankası Yayınları,2013.

Özdemir, M. "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2010:11/1): 323- 343.

Prados, John (2002) "Notes on the CIA's Secret War in Afghanistan" *The Journal Of American History*. <https://www.jstor.org/stable/3092167?seq=1#page_scan_tab_contents>

Rubin, Barnett R. "The Political Economy of War and Peace in Afghanistan" *World Development* (2000) 28/10: 1789-1803.

The violent Turkish drama Afghan children love, 20 Mart 2014, <http://www.bbc.com/news/world-asia-26319970> Erişim: 22.01.2018

Thomson, Iain "Deconstructing the Hero", ty. <http://faculty.georgetown.edu/blattnew / topics/docs/ThomsonHeroes.pdf> Erişim: 20.01.2018

Tunalı, Dilek. "Popüler Masallardan Sinemaya Yapılan Uyarlamalarda Kültürel Antropolojik Süreklilik ve Dönüşüm" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 49, (2017/10):362- 372.

Türk dizileri Afganistan'ı da fethetti, 30 Ağustos,2013, <https://www.cnnturk.com/2013/guncel/08/30/turk.dizileri.afganistani.da.fethetti/7215 09.0/index.html> Erişim: 09. 02. 2017.

Yücel, Volkan. *Kahramanın Yolculuğu: Mitik Erkeklik ve Suç Draması*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2014.

Zehnder, Sean M.ve Sandra L. Calvert. "Between the Hero and the Shadow: Developmental Differences in Adolescents' Perceptions and Understanding of MythicThemes in Film" *Journal of Communication Inquiry (April 2004) 28/2*: 122-137, DOI: 10.1177/0196859903261797